

Elektronische ontsluiting vluchtdeur

Advies 2111

Trefwoorden:	Bouwbesluit 2012, brandveilig gebruik, woonfunctie voor zorg, handhaving, bestaande bouw, vluchtroute, ontruiming, brandmeldinstallatie (BMI)
Datum:	29 oktober 2021
Status:	Definitief

Dit advies is opgesteld voor deze specifieke casus en is niet algemeen geldend. Het is tot stand gekomen met de door partijen aangeleverde gegevens. Deze publieke versie is geanonimiseerd waardoor niet alle documenten waarop dit advies gebaseerd is, herkenbaar zijn weergegeven.

■ Beschrijving

De brandweer heeft, in het kader van 'brandveilig gebruik', controles uitgevoerd op twee locaties van een stichting voor gehandicaptenzorg, die beide in gebruik zijn als een woonfunctie voor zorg. Bij de controle is geconstateerd dat twee vluchtdeuren in de reguliere gebruikssituaties op slot zijn en alleen met een sleutel kunnen worden geopend. Bij brand worden deze deuren via de brandmeldinstallatie automatisch open gestuurd. Naast deze deuren is geen groen kastje voor elektronische ontsluiting van de deuren opgenomen. De brandweer is van mening dat deze deuren te allen tijde, conform artikel 7.12 eerste lid Bouwbesluit 2012, zonder sleutel te openen moeten zijn. Hierbij verwijst zij naar het advies 1106 van de toenmalige Adviescommissie praktijktoepassing brandveiligheidsvoorschriften die per 2013 is opgegaan in de huidige ATGB.

Locatie met zorgclusterwoningen

De ene locatie, met zorgclusterwoningen voor zorg op afroep, is gelegen in een woongebouw en is gelegen op de tweede en derde verdieping van een bestaand gebouw. De locatie wordt gehuurd en de overige delen van het gebouw worden door andere gebruikers gebruikt. De zorg voor de bewoners bestaat uit begeleiding bij allerlei dagelijkse dingen. De bewoners zijn zelfredzaam en hebben bijvoorbeeld een licht verstandelijke beperking. Het wonen op deze locatie moet ze voorbereiden op het toekomstig zelfstandig wonen.

De zorgclusterwoningen en de gemeenschappelijke verkeersruimte zijn voorzien van een brandmeldinstallatie met volledige bewaking en handbrandmelders, conform NEN 2535, en een ontruimingsalarminstallatie conform NEN 2575. De betreffende deuren bevinden zich in de schil van het gehuurde deel.

Locatie met groepszorgwoningen

De andere locatie betreft een aantal geschakelde tweelaagse groepszorgwoningen voor 24-uurszorg. Deze gebouwen zijn eigendom van de stichting. Hier wonen jongeren met een licht verstandelijke beperking en gedragsproblematiek. De groepszorgwoningen zijn voorzien van een brandmeldinstallatie met volledige bewaking, conform NEN 2535 en een ontruimingsalarminstallatie conform NEN 2575. Daarnaast wordt personeel bij een brandmelding ook gealarmeerd via een DECT-telefoon. De betreffende deuren bevinden zich in de schil van de woningen.

1 / 6

Elektronische ontsluiting vluchtdeur

Advies 2111

Adviesvraag

1. Is het in een zorginstelling die voorzien is van brandmeldinstallatie met volledige bewaking voor het voldoen aan artikel 7.12, eerste lid, van Bouwbesluit 2012 vereist dat er een 'groene drukknop' aanwezig is naast een vluchtdeur waarvan de nachtschoot bij een brandmelding door de brandmeldinstallatie open wordt gestuurd?
2. Is advies 1106 van 18 april 2011 nog integraal relevant voor de toepassing van artikel 7.12, eerste lid, van Bouwbesluit 2012?
3. Wat is een mogelijke gelijkwaardigheid als het inderdaad niet is toegestaan de deurontgrendelkastjes te eisen?

Standpunt belanghebbende

Volgens artikel 7.12, eerste lid, van Bouwbesluit 2012 mag een deur op een vluchtroute bij aanwezigheid van personen in het bouwwerk uitsluitend gesloten zijn indien die deur tijdens het vluchten, zonder gebruik te moeten maken van een sleutel onmiddellijk over de ten minste vereiste breedte kan worden geopend.

De betreffende deuren kunnen in de gebruikssituatie op twee manieren handmatig worden geopend:

- a) door het gebruik maken van een sleutel (personeel) of,
- b) door een handbrandmelder in te drukken.

In geval van een brandmelding is de deur onmiddellijk zonder sleutel open te maken, doordat de nachtschoot van de deur open gestuurd wordt. Dat betekent dat er zonder groene drukknop aan artikel 7.12, eerste lid, van Bouwbesluit 2012 wordt voldaan.

2 / 6

Het aanbrengen van een groene knop waarmee de deur in andere situaties dan vluchten na een brandmelding open gestuurd wordt, is onder andere vanuit het oogpunt van de zorgplicht als zorgverlener problematisch. Er is voor veel cliënten een goede reden om de route naar buiten niet al te gemakkelijk te maken. Een groene knop zou het bijvoorbeeld mogelijk maken dat een cliënt 'haar' loverboy of andere ongewenste personen van buitenaf binnenlaat, door de deur van binnenuit te openen.

Op de huurlocatie met de zorgclusterwoningen is het aanbrengen van een groene knop daarnaast vanuit het oogpunt van de privaatrechtelijke verhoudingen ongewenst, voor wat betreft de deuren die het gehuurde deel van het gebouw afsluiten van de rest van het gebouw.

APB-advies 1106

De brandweer is van mening dat groene drukknoppen vereist zijn om te voldoen aan artikel 7.12, eerste lid, van Bouwbesluit 2012 en beroept zich daarbij op advies 1106 van de Adviescommissie praktijktoepassing brandveiligheidsvoorschriften (APB) uit 2011.

Het advies van de APB uit 2011 is naar onze mening niet meer van toepassing. Een relevant verschil tussen het advies 1106 en de voorschriften van Bouwbesluit 2012 is dat in die tijd in artikel 2.154, eerste lid, van Bouwbesluit 2003 een bouwtechnische voorziening werd geëist dat deuren zonder sleutel te openen zijn. De deur in kwestie in advies 1106 was zo'n deur. De APB oordeelde dat bij toepassing van een codeslot niet

Elektronische ontsluiting vluchtdeur

Advies 2111

aan deze prestatie-eis wordt voldaan en dat er hooguit sprake kan zijn van een gelijkwaardige oplossing. Een dergelijke bouwtechnische voorziening wordt niet meer vereist. Er geldt slechts een gebruiksvoorschrift.

Hoewel de reikwijdte van Bouwbesluit 2012, wat betreft de prestatie-eisen die gesteld zijn vanuit het oogpunt van brandveilig gebruik, in het algemeen niet principieel anders zijn dan Gebruiksbesluit 2008, is dat voor het voorschrift hier in kwestie wel het geval. Artikel 7.11 eerste lid, de functionele eis van afdeling 7.2 van Bouwbesluit 2012, geeft immers uitdrukkelijk aan dat het gebruik van een bouwwerk zodanig dient te zijn dat *bij brand* veilig kan worden gevlucht. Deze toevoeging ten opzichte van Gebruiksbesluit 2008 maakt duidelijk dat de voorzieningen in die afdeling er alléén op gericht zijn om in geval van brand te kunnen vluchten.

De APB geeft in advies 1106 verder aan dat er ook gevlucht moet kunnen worden in een situatie dat de brand nog niet is gedetecteerd. De uitleg die de APB aan artikel 2.3.5 van Gebruiksbesluit 2008 geeft is niet van toepassing op artikel 7.12 van Bouwbesluit 2012, en in elk geval niet op deze situatie van toepassing. Anders dan Gebruiksbesluit 2008 ligt aan Bouwbesluit 2012 het normatief brandverloop ten grondslag. Het normatief brandverloop beschrijft dat ontvluchting plaatsvindt na alarmering, en alarmering na ontdekking.

De situatie die in advies 1106 wordt beschreven kan alleen aan de orde zijn als er uitsluitend stand alone Branddetectie, ter plaatse van de betreffende afgesloten deur, aanwezig is. In deze situatie is er een brandmeldinstallatie met volledige bewaking en een ontruimingsalarminstallatie met luid alarm aanwezig. De detectietijd van een brand bedraagt bij volledige bewaking is één minuut. De detectietijd is tevens de alarmeringstijd. Op het moment van alarmering start de ontvluchting, en op hetzelfde moment zijn tevens alle deuren onmiddellijk en zonder gebruik te hoeven maken van een sleutel, te openen. De ontvluchting kan praktisch gezien niet eerder starten dan detectie van de brand en de aansturing van het deurslot. Voor zover dat toch mogelijk zou zijn, is de volgorde: ontdekken, melden door middel van een handbrandmelder, ontvluchten. Ook in dat (praktisch niet voorstelbare) scenario start de ontvluchting pas met de aansturing van het deurslot.

3 / 6

Standpunt bevoegd gezag

De Veiligheidsregio is van mening dat groene drukknoppen of andere aanvullende gelijkwaardige voorzieningen vereist zijn om een voldoende veilige situatie te creëren en daarmee te voldoen aan artikel 7.12, lid 1 van Bouwbesluit 2012. Naast een risicogerichte inschatting beroept de Veiligheidsregio zich daarbij onder meer op het advies van de Adviescommissie praktijktoepassing brandveiligheidsvoorschriften (APB) uit 2011.

De aanvrager geeft in zijn betoog aan dat de betreffende functionele eis in het Bouwbesluit 2012 (artikel 7.11 eerste lid) duidelijk aangeeft dat *bij brand* veilig moet kunnen worden gevlucht en dat dat de zinsnede 'bij brand', ten tijde van advies 1106 geldende artikel 2.3.5.1 van het Gebruiksbesluit, indertijd geen onderdeel was van het artikel. In de Nota van toelichting bij dit artikel uit het Gebruiksbesluit stond echter het volgende: *"Dit artikel heeft betrekking op de deuren in vluchtroutes van bouwwerken. Doel van deze voorschriften is het waarborgen dat deuren in vluchtroutes bij brand zo min mogelijk hinderen."* Met andere woorden, ook in de nota van toelichting van het Gebruiksbesluit werd er reeds vanuit gegaan dat het hier alleen vluchten bij brand betreft.

De Veiligheidsregio is dan ook van mening dat het Gebruiksbesluit en het Bouwbesluit 2012 exact hetzelfde doel hebben. De door de aanvrager aangehaalde stellingen uit APB-advies 1106 gelden dan ook nog steeds:

Elektronische ontsluiting vluchtdeur

Advies 2111

- *“Bij het acuut gevaar van het ontstaan van brand (bij. een gaslek) moet er gevlucht kunnen worden.*
- *Bij een beginnende brand die de brandmeldinstallatie nog niet heeft gedetecteerd moet er ook gevlucht kunnen worden.”*

De aanvrager betoogt verder dat het normatief brandverloop ten grondslag ligt aan het Bouwbesluit 2012. Dat is correct, maar dat wil niet zeggen dat hier geen rekening mee werd gehouden ten tijde van het Gebruiksbesluit. Naast het Gebruiksbesluit werd destijds ook gebruik gemaakt van de Brandbeveiligingsconcepten. In deze concepten was ook het normatief brandverloop één van de scenario's. Specifiek ten behoeve van de introductie van het Gebruiksbesluit zijn deze concepten geactualiseerd (zie pagina 12, Nota van toelichting Gebruiksbesluit).

Conclusie Veiligheidsregio

De Veiligheidsregio staat nog volledig achter het eerder ingenomen standpunt. Regelgericht zien wij het als een directe (wettelijke) verplichting, maar ook op basis van een risicogerichte beoordeling zijn wij van mening dat de deurontgrendelknoppen noodzakelijk zijn. Verder zijn de twee opmerkingen van de adviescommissie correct en sluiten nog steeds naadloos aan op de huidige praktijk en de bedoeling van zowel Gebruiksbesluit als het Bouwbesluit 2012.

De brandweer heeft er begrip voor dat het aanbrengen van deurontgrendelkastjes in combinatie met het type gebruik en bewoners problematisch kan zijn. Maar hier kunnen andere gelijkwaardigheden of aanvullende maatregelen worden genomen. Voorbeelden hiervan zijn luid alarm of alarm op een PZI bij het openen van desbetreffende deuren.

4 / 6

Uitgangspunten

Het advies is gebaseerd op de volgende documenten:

1. Adviesaanvraag van 12 augustus 2021;
2. Memo 'Zienswijze Veiligheidsregio adviesvraag ATGB' van 12 augustus 2021;
3. Notitie 'Ontsluiting vluchtdeuren' van 4 juni 2021, met kenmerk 20210672/24156 door aanvrager;
4. Advies 1106, van 18 april 2011, door de Adviescommissie praktijktoepassing brandveiligheidsvoorschriften

Inhoudelijke beschouwing adviesvraag

De adviescommissie heeft bij de behandeling van de adviesvraag het volgende overwogen:

- Volgens artikel 7.12 eerste lid mag een deur op een vluchtroute, zoals de in deze casus bedoelde deuren, alleen gesloten zijn als die deur tijdens het vluchten, zonder gebruik te moeten maken van een sleutel, onmiddellijk over de ten minste vereiste breedte kan worden geopend.
- In afwijking van artikel 7.12, eerste lid, kan een deur op een vluchtroute die begint in een ruimte voor het insluiten van personen als bedoeld in artikel 6.25, zevende lid, tijdens het vluchten met een sleutel over de ten minste vereiste breedte worden geopend, mits de inrichting, het gebruik en de organisatie zodanig zijn dat voldaan wordt aan het door de wetgever beoogde brandveiligheidsniveau zoals beschreven in de functionele eis in artikel 7.11 eerste lid: *“Het gebruik van een bouwwerk is zodanig dat bij brand veilig kan worden gevlucht.”*

Elektronische ontsluiting vluchtdeur

Advies 2111

- Het tweede lid van artikel 7.12 is functioneel geredigeerd, hetgeen feitelijk betekent dat, net als bij het onderbouwen van een gelijkwaardige oplossing conform artikel 1.3 eerste lid voor het veilig vluchten bij brand, aannemelijk gemaakt moet worden dat voldaan wordt aan het door de wetgever bedoelde brandveiligheidsniveau.
- In advies 1106 van de toenmalige Adviescommissie praktijktoepassing brandveiligheidsvoorschriften, waarin een casus over de toepassing van een codeslot op een deur centraal stond, staat het volgende: “[Het slot] ... moet kunnen worden ontgrendeld bij een beginnende brand die de brandmeldinstallatie nog niet heeft gedetecteerd of bij het acuut gevaar van het ontstaan van brand (bijv. een gaslek). De adviescommissie is van mening dat toepassing van een codeslot dat bij brand wordt ontgrendeld als een ‘gelijkwaardige oplossing’ kan worden aangemerkt mits er voldoende waarborgen (zowel technisch als organisatorisch) zijn dat het codeslot ook kan worden ontgrendeld als de brandmeldinstallatie nog geen brand heeft gedetecteerd.”
- De ATGB is van mening dat deze redenering als uitleg bij Bouwbesluit 2003 onverminderd geldt voor het Bouwbesluit 2012. Ofwel als kader voor een gelijkwaardige oplossing voor het afwijken van artikel 7.12, eerste lid, ofwel als kader voor het aannemelijk maken dat wordt voldaan aan het functioneel geredigeerde artikel 7.12, tweede lid, van Bouwbesluit 2012.

Gelijkwaardigheid

- De ATGB kan zich voorstellen dat een gelijkwaardige mate van vluchtveiligheid kan worden bereikt door toepassing van adequate (installatie)technische en/of organisatorische maatregelen. Een brandmeldinstallatie die vluchtdeuren bij brand ontgrendelt, kan hiervan onderdeel zijn. De ATGB is van mening dat toe te passen organisatorische maatregelen zodanig dienen te zijn dat ze een gelijke mate van zekerheid en snelheid van ontsluiting van de uitgang bieden als in een celfunctie (gevangenis) en dat ze passend zijn bij de zelfredzaamheid van de gebruikers. In dit geval de bewoners van een zorgclusterwoning en een groepszorgwoning.
- De hulp bij ontruiming bij brand dient hierbij, conform artikel 7.11a, ook te worden onderbouwd voor de situatie waarin brand (nog) niet is gedetecteerd of gemeld.

5 / 6

Voorkomen van ongewenst gebruik deuren

- Om te voorkomen dat mensen ongewenst het gebouw kunnen verlaten of derden kunnen toelaten in een situatie waarin geen brand is, kunnen aanvullende voorzieningen worden toegepast. Dit maakt geen onderdeel uit van het beoordelingskader van gelijkwaardigheid, dan wel de invulling van de functionele eis in artikel 7.11 eerste lid. Als aanvullende voorziening kan bijvoorbeeld worden gedacht aan het laten afgaan van een alarm als een ‘groene knop’ wordt ingedrukt.

Conclusie

- De ATGB is van mening dat het plaatsen van een groene knop voor elektronische ontgrendeling naast de deur, een adequate oplossing biedt om rechtstreeks te kunnen voldoen aan artikel 7.12, eerste lid, van het Bouwbesluit 2012. In deze situatie biedt het uitsluitend toepassen van een automatische ontgrendeling van bedoelde deuren nadat de BMI in alarm is gegaan, naar de mening van de ATGB, geen gelijkwaardige mate van vluchtveiligheid als is beoogd met artikel 7.11, eerste lid, van Bouwbesluit 2012.

Elektronische ontsluiting vluchtdeur

Advies 2111

Advies

Gelet op het voorgaande adviseert de commissie in deze casus als volgt over de toepassing van de bouwvoorschriften:

1. *Is het in een zorginstelling die voorzien is van brandmeldinstallatie met volledige bewaking voor het voldoen aan artikel 7.12, eerste lid, van Bouwbesluit 2012 vereist dat er een 'groene drukknop' aanwezig is naast een vluchtdeur waarvan de nachtschoot bij een brandmelding door de brandmeldinstallatie open wordt gestuurd?*

Het treffen van voorzieningen om de deur zonder een sleutel onmiddellijk te kunnen openen, is vereist volgens artikel 7.12 eerste lid. Het toepassen van een groene drukknop is daar een rechtstreekse invulling van. De ATGB is van mening dat een gelijkwaardige veiligheid kan worden bereikt door toepassing van technische en/of organisatorische maatregelen. De ATGB is van mening dat dan een gelijke mate van zekerheid en snelheid van ontsluiting geboden moet worden als in een celfunctie (gevangenis) wordt gerealiseerd, passend bij de zelfredzaamheid van de gebruikers van in dit geval een zorgclusterwoning en een groepszorgwoning.

2. *Is advies 1106 van 18 april 2011 nog integraal relevant voor de toepassing van artikel 7.12, eerste lid, van Bouwbesluit 2012?*

Ja, de ATGB is van mening dat deze redenering als uitleg bij Bouwbesluit 2003 onverminderd geldt voor het Bouwbesluit 2012.

6 / 6

3. *Wat is een mogelijke gelijkwaardigheid als het inderdaad niet is toegestaan de deurontgrendelkastjes te eisen?*

De ATGB adviseert niet over concrete brandveiligheidsmaatregelen, omdat die altijd ten genoegen van het bevoegd gezag onderbouwd moeten worden. De ATGB is van mening dat een gelijkwaardige veiligheid voor artikel 7.12 eerste lid kan worden bereikt door toepassing van adequate (installatie)technische en/of organisatorische maatregelen. De hulp bij ontruiming bij brand dient hierbij, conform artikel 7.11a, ook te worden onderbouwd voor de situatie waarin een ontstane brand (nog) niet is gedetecteerd of gemeld. De functionele eis in artikel 7.11, eerste lid, maakt immers geen onderscheid in vluchten voor -en na brandmelding.

